

MVO-Alliantie Noord Nederland *Sociaal en Duurzaam !*

Project SO2

Sociaal Ondernemerschap en Sociale Ondernemingen

een samenwerkingsproject van de MVO-Alliantie Noord Nederland
voor sociaal ondernemerschap in een inclusieve economie

MVO-Alliantie Noord Nederland

De MVO-Alliantie Noord Nederland is een regionaal samenwerkingsverband van bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden die hun krachten willen bundelen om hun ambities voor een circulaire en inclusieve economie in Noord Nederland te realiseren. Als partners werken zij in alliantieverband aan projecten op de ambitie-thema's van de MVO-Alliantie.

Een van de thema's van de alliantie is sociaal ondernemerschap. Met het project 'SO2' (Sociaal Ondernemerschap en Sociale Ondernemingen) willen de deelnemende partners hun ambities op dit thema samen gaan realiseren.

Noor van Leeuwen, algemeen coördinator MVO-Alliantie Noord Nederland

E info@mvo-alliantie.nl

M 06-10170970

De partners in dit alliantieproject

De trekkers van dit project zijn Petra Oden, lector Juridische aspecten van de arbeidsmarkt, kenniscentrum Ondernemerschap Hanzehogeschool Groningen en Noor van Leeuwen, voorzitter NL kenniscoöperatie en algemeen coördinator MVO-Alliantie Noord Nederland.

Overige partners zijn:

Pieter Nammensma – Werk in Zicht, arbeidsmarktregio Groningen-Noord Drenthe

William Moorlag – Alescon

Sjoerd Wind – VNO-NCW MKB-Noord

Arnoud Hoogsteen – FNV Noord Nederland

Herman Bloupot – SER Noord Nederland

Shirley Justice – MVO Nederland

Arjan Schonewille – Werkplein Drentsche Aa

Leni Beukema – lector Duurzaam HRM Hanzehogeschool

Margreet Boersma – lector Duurzaam Financieel Management Hanzehogeschool

Claudia van Orden – onderzoeker kenniscentrum Ondernemerschap Hanzehogeschool Groningen

Harm van Lieshout – lector Flexicurity Hanzehogeschool

Josien Hof – Werk in Zicht arbeidsmarktregio Groningen-Noord Drenthe

Anita Schuiling - Socium

Josee van de Waarsenburg – Socium

Luuk Duursma – Sympany

Jolijn Creutzberg – Van Hulley

Alwin Toornstra – Empatec

Hanny van Geffen – Stenden Hogeschool Emmen

Jan Willem Wennekes –Bries

Rik Pijs – Bries

Mark van Dun – PNO consultants

Kees Mosselman – onderzoeker lectoraat Arbeidsparticipatie, Kenniscentrum Arbeid

Peter Baltus – LTO Noord

Freerk Jan Bruins – Social Enterprise.nl

Het project SO2

Het alliantieproject 'Sociaal Ondernemerschap en Sociale Ondernemingen' (SO2) is ontwikkeld door de alliantiepartners in twee werkconferenties in juli en september 2016. De projectgroep heeft vier gekozen oplossingsrichtingen vertaald naar concrete plannen waarvoor de alliantiepartners zich sterk gaan maken. In de projectnota 'Sociaal Ondernemerschap en Sociale Ondernemingen' (MVO-Alliantie Noord Nederland / juli 2016) zijn visie, probleemstelling en oplossingsrichtingen beschreven. Deze notitie is een korte samenvatting en concretisering voor de verdere uitvoering.

Probleemstelling en oplossingsrichtingen

Om een inclusieve economie in Noord Nederland te realiseren is meer werkgelegenheid nodig, met name voor lager geschoolden en mensen met beperkingen die nu – steeds meer - zonder werk en eigen arbeidsinkomen zijn. Om die werkgelegenheid te realiseren is sociaal ondernemerschap nodig van alle ondernemers/werkgevers die in Noord Nederland actief zijn. Maar de praktijk laat zien dat dit nog niet genoeg is. Daarom zetten wij in op het stimuleren van sociaal ondernemerschap als belangrijk onderdeel van MVO en op het creëren van nieuwe werkgelegenheid die goed past bij deze doelgroepen via sociale ondernemingen. Sociale ondernemingen zijn hiervoor een zeer geschikt voertuig: zij ondernemen immers vanuit een specifieke maatschappelijke visie en hebben die visie, de producten/diensten en de werkgelegenheid die daar bij horen, als hun primaire bedrijfsdoel. Winst is alleen nodig voor groei en continuïteit. Er zijn al veel mooie voorbeelden van sociale ondernemingen die zo werken. **Zo blijkt uit de Social Enterprise Monitor 2016 dat de werkgelegenheid in sociale ondernemingen in de periode van 2011 tot 2016 gemiddeld groeide met 24% en dat 54% van de sociale ondernemers in Nederland nieuwe, innovatieve producten op de markt brachten.**

In dit project willen we de positie en groei van het aantal sociale ondernemingen in Noord-Nederland versterken om zo meer werkgelegenheid voor onze doelgroepen te realiseren. Dat kan door kennisdeling, bewustwording, goede praktijkvoorbeelden, ontwikkeling van slimme business formules en vooral door steun en samenwerking van alle betrokken partijen in Noord-Nederland: overheden, overheidsdiensten, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en bestaande sociale ondernemingen.

In 2015 heeft de SER over sociale ondernemingen in Nederland een advies uitgebracht aan de regering. Het kabinet heeft daarop gereageerd en een aantal zaken in haar regeringsbeleid opgenomen. Dat betreft vooral de kennis en bewustwording van regionale overheden en overheidsdiensten mbt sociale ondernemingen (SO's), introductie van een speciaal label voor SO's, de ontwikkeling van een methode voor impactmeting, verbetering van het financieringsklimaat voor SO's en het beter benutten van de beleidsruimte bij inkoop en aanbestedingen van de overheden/overheidsdiensten. Deze zaken komen allemaal terug in dit alliantieproject. In de kabinetsreactie wordt aangesloten bij het SER advies in de opvatting dat er geen aparte sector voor sociale ondernemingen moet komen. Wel dat er een platform moet komen waar sociale ondernemingen kennis en ervaringen kunnen delen en samen eventuele belemmeringen en specifieke ondernemersbelangen aan kunnen kaarten. In ons project is dan ook het initiatief genomen om zo'n platform op te richten : voor en door sociale ondernemers.

Uit de VS zijn voor dit project twee succesvolle voorbeelden gebruikt: De 'business bridge' uit Minneapolis, waar bedrijven bewust regionaal zijn gaan inkopen en sociale ondernemingen zijn gaan steunen. Dit hebben wij in ons alliantieproject omgezet naar een 'Social Business Bridge'. En als tweede het voorbeeld van de Harvard Business School waar studenten en onderzoekers veel onderzoek en kennisdeling hebben gedaan over sociaal ondernemerschap en sociale ondernemingen en daarmee de groei en de kwaliteit van sociale ondernemingen enorm hebben gestimuleerd. Dat komt terug in ons project in de vorm van een 'Kennissenetwerk Inclusieve Economie'.

Vier plannen

In dit project worden vier plannen uitgevoerd. In het uitvoeringstraject lopen ze synchroon, daarbij wordt kennis gedeeld, worden onderzoeksvragen meegenomen en worden de diverse processtappen op elkaar afgestemd, zodat deze elkaar ondersteunen en versterken.

Plan 1 - MVO en sociaal ondernemerschap

In dit plan willen wij Sociaal ondernemerschap meer profileren als essentieel onderdeel van MVO . We koppelen dit aan het MVO-certificaat van de MVO-Alliantie. Verder zetten we in op kennisontwikkeling, kennisdeling en samenwerking en nodigen overheden/overheidsdiensten uit om hun voorbeeld functie te concretiseren en pro-actiever gebruik te maken van sociale instrumenten bij inkoop en aanbestedingen.

De regionale impact van sociaal ondernemerschap willen we meer zichtbaar maken: het Noorden als nationaal voorbeeld. In dit project worden criteria voor sociaal ondernemerschap uitgewerkt en worden ook deelaspecten van sociaal ondernemerschap betrokken zoals duurzaam HRM.

Uitvoering: projectleiding ism kennissenetwerk Inclusieve economie (zie plan 4)

Plan 2 - Social Business Bridge

De Social Business Bridge wil een brug slaan tussen ondernemers/werkgevers/opdrachtgevers en sociale ondernemingen. Business-to-Business : elkaar stimuleren en helpen om meer regionale

werkgelegenheid tot stand te brengen voor de grote groep mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt in deze regio. Dat zijn niet alleen mensen met een beperking, maar ook mensen die langdurig werkloos (dreigen te) blijven.

De Social Business Bridge heeft dan ook ten doel:

- Meer sociale impact door meer werkgelegenheid voor moeilijk plaatsbare – nu (en straks) werkloze- mensen door slimmer om te gaan met regionale inkoop/aanbesteding
- Meer werkgelegenheid voor deze doelgroepen door het bieden van collegiale ondernemerssteun aan (nieuwe) sociale ondernemingen in de regio
- Meer markt- en toekomstmogelijkheden voor sociale ondernemingen door participatie en investering in sociale ondernemingen (adoptie) van reguliere ondernemers/werkgevers en private financiers

Het initiatief voor de Social Business Bridge leidt tot een proces van krachtenbundeling, waarbij de deelnemende partijen zelf invulling geven aan hun samenwerking. Daarbij ligt de focus op drie trajecten:

1. Sociaal ondernemerschap en Social Return realiseren bij inkoop en aanbestedingen

- Marktconsultaties organiseren waar aanbestedende diensten (vraag) samen met reguliere en sociale ondernemers (aanbod) kennis en ideeën uitwisselen, waarmee aanbestedende diensten slimmere (SROI-)voorwaarden kunnen formuleren en aanbieders elkaar inspireren in de invulling van sociaal ondernemerschap en de voordelen daarvan gaan zien.
- Grote private ondernemingen/organisaties uitnodigen om net als de overheid te komen tot een inkoop/aanbestedingsbeleid met regionale SROI. Gebruik maken van bestaande inkoopplatforms.
- Overheidsorganisaties uitnodigen om nog beter gebruik te maken van social return bij inkoop en aanbestedingen
- Investeringsfondsen instellen en bestaande fondsen benutten voor het stimuleren van (startende en groeiende) sociale ondernemingen.
- MVO-certificaten van de alliantie positioneren in inkoop/aanbestedingsprocedures en marktcommunicatie.

2. Verbinding tussen bedrijven/organisaties en sociale ondernemingen tot stand brengen om sociale ondernemingen beter levensvatbaar te maken en te houden, te laten groeien en ook nieuwe start-ups/vestigingen te realiseren.

- a. Inzet expertise, coaching en dienstverlening voor (startende) ondernemers van sociale ondernemingen.
- b. (Meerjaren) inkoopcontracten met sociale ondernemingen afsluiten en daarbij helpen met het formuleren van de kwaliteit/leveringseisen.
- c. Participatie in en financiering van sociale ondernemingen.
- d. Nieuwe samenwerkingsvormen vinden voor structurele werkgelegenheid voor de doelgroepen ('adopteer een SO', 'maak een onderdeel van je bedrijf tot een SO', 'franchise-SO', 'huur een SO in voor de begeleiding en ontwikkeling van mensen op maatwerfuncties' etc)
- e. Resultaten van de samenwerking met en ondersteuning van sociale ondernemingen communiceren naar overheden, bedrijfsleven en publiek.

3. Effectiviteitsmetingen : het laten uitvoeren van impactmetingen, meerjarige monitoring en Maatschappelijke Kosten Baten Analyses (MKBA) om zich te krijgen op het (economisch)

effect van maatregelen ter stimulering van de werkgelegenheid en van sociale ondernemingen. Deze effectmetingen kunnen bijdragen aan het draagvlak van instrumenten die in een volgend stadium worden ingezet.

De rol van de overheid

De overheid heeft meerdere rollen bij het stimuleren van werkgelegenheid in het Noorden. Naast wettelijke uitvoeringstaken en voorwaardenscheppende maatregelen kan de overheid een belangrijke participant zijn in de Social Business Bridge vanuit haar rol als:

1. overheid als werkgever
als overheidsorganisatie zelf mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst nemen
2. overheid als inkoper/aanbesteder
via inkoop/aanbestedingen social return en inclusief werkgeverschap stimuleren bij opdrachtnemers/leveranciers
3. overheid als stimulator en facilitator van sociale ondernemingen
bij inkoop/aanbestedingen de voorkeur geven aan sociale ondernemingen omdat deze snellere groei en meer impact realiseren mbt banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (zie Monitor Social Enterprise 2016), sociale ondernemingen faciliteren met investeringen en financiële stimuleringsmaatregelen en het faciliteren van een goede matching tussen kandidaten uit de groep uitkeringsgerechtigden (WW/bijstand) en werkplekken bij een sociale onderneming.

De Social Business Bridge heeft draagvlak en steun nodig van regionale overheden cq de verantwoordelijk gedeputeerden van de provincies Fryslan, Groningen en Drenthe en de verantwoordelijk wethouders in de arbeidsmarktregio's in het Noorden.

Naast overheden vervullen ook grote arbeidsorganisaties zoals het UMCG, de Rijksuniversiteit en de Noordelijke hogescholen een voorbeeldfunctie door sociaal aan te besteden en door opdrachten te verlenen aan sociale ondernemers.

Door een brug te slaan tussen (sociale)ondernemers/werkgevers, de overheid en de kennisinstellingen kan een bijdrage worden geleverd aan de groei van de werkgelegenheid in het Noorden en kan tegelijk de positie van sociale ondernemingen worden versterkt.

Trekker: Petra Oden, kenniscentrum Ondernemerschap Hanzehogeschool

Samenstelling projectgroep bij de start: Pieter Nammensma (Werkinzicht), Arnoud Hoogsteen (FNV), Sjoerd Wind (VNONCW Noord), Herman Bloupot (SER Noord), Arjan Schonewille (Werkplein Drentsche Aa), Hanny van Geffen (Stenden Hogeschool), Shirley Justice(MVO Nederland).

Plan 3 - Platform Sociale Ondernemingen

In dit plan willen we de positie, de bekendheid en de groeimogelijkheden voor sociale ondernemingen in Noord Nederland versterken. Dat doen we door de Noordelijke sociale ondernemingen te verbinden in een netwerk en een platform te bieden voor kennisdeling en samenwerking, maar ook door een spreekbuisfunctie van het platform naar overheid, maatschappij

en bedrijfsleven waarmee de groei en ontwikkeling van sociale ondernemingen bevordert kan worden.

Zoals ook in het SER advies en het kabinetsstandpunt naar voren komt, biedt werkgelegenheid via sociale ondernemingen veel toekomstperspectief voor een inclusieve economie en samenleving. Om aantal, kwaliteit en duurzaamheid van de sociale ondernemingen te vergroten is meer profilering en ondersteuning van deze soort ondernemingen nodig. Niet door er een aparte sector van te maken, maar wel door deze ondernemers gericht te faciliteren.

Er zijn in het Noorden inmiddels voldoende sociale ondernemingen om samen een netwerk of platform te vormen. Met de sociale ondernemers die in dit project deelnemen wordt het initiatief genomen tot de oprichting van een Platform Sociale Ondernemingen in Noord-Nederland.

In de voorbereiding daarvan worden criteria geformuleerd voor de toetsing of sprake is van een 'sociale onderneming'. Hieraan kan ook een label worden gekoppeld en dit label kan samen met het MVO-certificaat van de MVO-Alliantie de sociale ondernemingen herkenbaar maken naar publiek, overheid en bedrijfsleven.

Vanuit dit platform van sociale ondernemingen ontstaat een gesprekspartner voor bedrijfsleven en overheden en kan gericht informatie aan sociale ondernemingen worden gegeven over ondersteuningsmogelijkheden die er al zijn en waar ook zij gebruik van kunnen maken. Ook kunnen via dit platform eventuele belemmeringen, maar ook interessante regelingen en kansen voor sociale ondernemers in beeld komen. Mooie voorbeelden van bestaande sociale ondernemingen kunnen worden geïnventariseerd en gedeeld.

Voor het Platform Sociale Ondernemingen zien we vijf doelen:

1. **ontwikkeling van een netwerk** van ondernemers die vanuit een maatschappelijke missie ondernemen in sociale ondernemingen die samen een platform vormen dat de spreekbuis kan zijn voor sociale ondernemingen.
2. door **kennis delen, ontwikkelen en valoriseren** de ondernemers in dit netwerk stimuleren en helpen om zich als sociaal ondernemer te ontwikkelen en hun onderneming te laten groeien en borgen.
3. de **belangen van sociale ondernemingen en de mensen die daarin werken** te behartigen en deze manier van ondernemen te promoten door **de impact ervan te laten** zien op de inclusieve economie en samenleving. Gevoelde belemmeringen aan de kaak stellen en proberen daar oplossingen voor te krijgen.
4. de **verbinding en samenwerking met reguliere ondernemers/werkgevers** te verstevigen en via de Social Business Bridge tot concrete resultaten te laten leiden. SO (start-ups) helpen om gebruik te maken van bestaande ondersteuning voor ondernemers (start-ups).
5. Met hulp van kennisinstellingen en werkgevers/werknemersorganisaties komen tot **nieuwe business formules, franchiseorganisaties en andere samenwerkingsvormen** die leiden tot meer werkgelegenheid voor de diverse sociale doelgroepen.

In samenwerking met arbeidsmarktregio's, waarin o.a. gemeenten en UWV samenwerken, kan via het platform een SO-traject worden ontwikkeld voor werklozen die als sociaal ondernemer of als zzp'er/medewerker in een sociale onderneming hun eigen werkgelegenheid willen (helpen) creëren.

Oprichting en ontwikkeling van het platform

Op 9 november 2016 wordt tijdens het congres 'Social Impact Day' in het Groninger Forum de oprichting van het Noordelijk Platform Sociale Ondernemingen aangekondigd.

Voor dit platform wordt een voorlopig bestuur gevormd bestaande uit ondernemers van sociale ondernemingen, een onderzoeker van het kenniscentrum Ondernemerschap, de coördinator van de MVO-Alliantie en een vertegenwoordiger van het landelijk netwerk SocialEnterprise.nl.

Als eerste stap wordt door het bestuur een heldere definitie vastgesteld die afbakt wat in het kader van dit platform als een sociale onderneming wordt beschouwd. Vervolgens wordt een jaarplan 2017 gemaakt voor de verdere ontwikkeling en het jaarprogramma van het platform.

Vertegenwoordigers van dit Platform Sociale Ondernemingen (PSO) doen mee in de Social Business Bridge om de brugfunctie naar sociale ondernemingen inhoud te geven.

Trekkers: Noor van Leeuwen (projectleider), Claudia van Orden (Hanzehogeschool en Rik Sijm van buro Bries).

Plan 4 – Kennisagenda Inclusieve Economie

In dit plan willen we de kennis en expertise die via de projectgroep en de werkconferenties in dit project is (en wordt) gebundeld gaan borgen en verder ontwikkelen. Dat doen we in de vorm van een Kennisagenda (en een netwerk daar omheen) Inclusieve Economie, die wordt gefaciliteerd door het kenniscentrum Ondernemerschap van de Hanzehogeschool en NL projecten bv. Deze agenda kan worden gebruikt in de verbinding van Noordelijke kennisinstellingen, werkgevers/werknemers organisaties en experts en biedt de mogelijkheid om de kennis, het onderzoek en de valorisatie daarvan in de regio Noord-Nederland in onderlinge samenhang verder te ontwikkelen en te delen.

Alliantiepartners/deelnemers aan de alliantieprojecten kunnen deze kennisagenda raadplegen en vragen om hun onderzoeksvragen op de juiste plaatsen neer te leggen. Vanuit deze kennisagenda kan ook gestimuleerd worden dat Noordelijke kennisinstellingen die op dit terrein in het Noorden actief zijn samen een meerjarig onderzoeksprogramma afspreken en zorgen dat relevante onderzoeks- resultaten worden besproken met VNO-NCW MKB-Noord, regionale overheden/uitkeringsinstanties, FNV, platform sociale ondernemingen, inkoopplatforms en MVO-Alliantie Noord Nederland op periodieke regioconferenties rond sociaal ondernemerschap.

De effectiviteitsmetingen die vanuit andere plannen (Social Business Bridge en Platform Sociale Ondernemingen) gewenst zijn, kunnen via het netwerk rond de kennisagenda worden begeleidt en/of uitgevoerd.

Trekkers: Noor van Leeuwen (NL kenniscoöperatie) en Claudia van Orden (Hanze-Kenniscentrum Ondernemerschap).

Deelnemers kennisagenda Inclusieve Economie : bij de start alle leden van de projectgroep SO2 en daarna volgt aanvulling met andere deskundigen

Noor van Leeuwen en Petra Oden / Projectleiders SO2 / 16-9-16
info@mvoalliantie.nl